

Tegnap tájékoztató

Színházi tervek

Az ősztől induló színiévad előkészületeiről tartott sajtótájékoztatót tegnap, pénteken a Bartók Művelődési Központban Nagy László, a szegedi színház igazgatója. Bemutatta Sándor János főrendező, a prózai tagozat új igazgatóját és Görgy Gábor író, az új irodalmi vezetőt. Elmondta, Ruszt Józseffel 21-en távoztak Zalaegerszegről. A 39 színészből 17 szerződött máshová, 13-an jöttek. Vendégként lép majd föl Andai György, Pécsi Ildikó és Juhász Jácint, s ugyancsak vendégként rendez majd Csizsár Imre, Korcsmáros György. Az operatársulat vezető karmestere, Szalatsy István, nyugdíjba ment, utóda Cser

Miklós. Főállásban szerződött az együtteshez Sebastian Gonzales és Németh József.

A prózai társulat 10 bemutatott tervezet, köztük Szakonyi Hongkongi parókáját és Kocsis István drámáját, A korona aranyból vant. Az opera Puccini Manonját, a Don Carlos-t és A sevillai borbélyt mutatja be (ez utóbbival turnézik január 22-február 5. között az NSZK-ban), valamint Sztravinszkij A csalogány és Petrovics Lysistrate című egyfelvonásosait, illetve Bellini Puritánokját, koncertszerűen. Hétfőnként nem tartanak előadásokat, kedden a zenés, szerdán a prózai részleg tájloz majd.

Egészségügy

Június 8-11. között dr. Medve László egészségügyi minisztériumi államtitkár meghívására dán egészségügyi küldöttség tartózkodott hazánkban — dr. Sören K. Sörensen főigazgató vezetésével. A szakemberek tárgyalásokat folytattak az Egészségügyi Minisztériumban a két ország egészségügyi helyzetéről és a kapcsolat fejlesztésének lehetőségeiről. A küldöttség látogatást tett a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen, a II. számú női klinikán, az Országos Idegsebészeti Tudományos Intézetben és a Miskolci Megyei Kórház rendelőintézetében. A küldöttséget fogadta dr. Schultheisz Emil egészségügyi miniszter.

A dán küldöttség pénteken elutazott Budapestről.

Technika,
az oktatás szolgálólánya

Az oktatás technikai fejlesztésével, technológiai képességgel jó évtizede foglalkoznak a főiskolák, az egyetemeken öt-hat éve. (Orvosi és műszaki fakultásokon hasonló címben régóta ellátják szolgáltatási feladatokat.) Szegeden 1977 novemberében avatták fel a József Attila Tudományegyetem oktatás-technikai központját, s mint neve is elárulja, az egyetemi tanács döntése értelmében központi egységként hozták létre a természettudományi és bölcsészeti tanárképzés korszerűsítésére, szolgálatára. Előbb kísérleti jellegű, majd az 1978-79-es tanévtől kötelező stúdiuma a pedagógusjelölteknek; az ország három tudományegyeteme közös tantervet dolgozott ki, majd a helyi sajátosságoknak megfelelően szervezték meg a képzést.

Elhagyva a Hősök kapuját, a két Ságvári között a bejárat. Gimnázium és általános iskola felezőpontján, jelképesen akár. S bár egészen pontosan az utóbbi területre jut az alaplaboratórium, melynek kisugárzó hatása egyelőre a gyakorló általános osztályterméin, könyvtárán, nyelvi és más helyiségeinek szívet-lelket melengetően modern felszereltségén látszik — azért hamarosan sorra kerül a gimnázium is. Néhány nyelvi berendezésen vagy a földrajzi szaktantermen máris nyoma van az oktatástechnikai apparátus munkájának.

Minderről személyesen kell meggyőződni. A szó szegényes leírását adja az efféle iskolai összkörfornak. AKI nem titkolt büszkeséggel végigmutatja a technikai tümenyeket: dr. Kovács László, A Radnóti gimnáziumból került át az egyetem embertani tanszékére 1976-ban; előbb biológiai szakmódszertanost, majd hamarosan az oktatástechnikai központ vezetését bízták rá. „Technika mindig is volt, most rendszert vittünk bele” — foglalja össze lakonikusan mindazt, amiről rögvest hosszan, részletezőn beszél, s ahogy figyelem, beszélne még órákig. Mert hogy az emberpalánták nyomlálásához a palántákat és a gyomlálót adtnak kell tekinteni, így a munka minőségének javításához tulajdonképpen csak az ásonak, vagyis az eszköznek a tökéletesítése ígérkezik.

„Amit olvasok, elfelejtem, amit látok, arra emlékezem, s amit csinállok, azt tudom”

— ősi kínai bölcelet. Mihez a modern tudomány kímült: 94 százalékban audiovizuális úton szerezzük be tudásunkat. Emlékezetünkben az olvasott információnak 10 százaléka marad meg, a hallottaknak 20 százaléka, a látottaknak 30 százaléka, de az egyidejűleg hallott-látott infónak 70 százaléka.

Mindössze az a kérdés, lehet-e fokozni, tartósabbá tenni ismereteinket. S ha igen, milyen úton-módon, hogyan?

A korszerű tanárképzés három területen készít föl a hivatásra. Szakmai tudásban (ez a tanszékek dolga), pedagógiai-módszertani téren (szakvezetőktől, metodikusoktól), valamint technikai-technológiai képességek fejlesztésével (ami az oktatás-technikai központ feladata).

E hatások persze akkor ideálisak, ha együttesen érvényesülnek, mindegyik a másik kettővel — karöltve, komplexen.

S hogy a majdani pedagógusok technikai-technológiai kultúrájának ápolása koncentráltan és gazdaságosan történjen, az erre szánt tanszékek nem karontént létesítették, hanem központilag, legalábbis Szegeden és Debrecenben. Ahol tehát egyidejűleg látnak el oktatási-nevelési feladatokat (kötelező és speciálkollégiumok, tanfolyamok, továbbképzések, egyetemi, városi, megyei szinten, tehát más intézmények dolgozóinak is), szolgáltatókat (tanszékek, gyakorló iskolák audio-vizuális eszközeihez; hang- és képarchívumok, technikai segítő-és különböző foglalkozásokhoz, eseményekhez stb.) és végeznek önálló kutatásokat (új tantervekhez kapcsolódó szakanyagok, oktatócsomagok, speciális segédeszközök tervezése, a videotechnika, a polárfóliák, a diaporáma alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata stb.).

Kérdem az egyetem gazdasági igazgatóját, Balogh Istvánt, Tudomásom szerint kezdettől ambicionálja a központ fejlesztését.

— Minthogy az anyagok készítése, másolása, sokszorosítása mellett itt szervelik az egész József Attila Tudományegyetem oktatási eszközparkját, azt kell mondanom, létrehozása gazdaságos is volt. Évről évre komoly

forintokat takarítunk meg általa.

— Lefogadom, a tanárjelöltek idegenkedtek tőle.

— Na persze — legyint dr. Kovács László —, kezdetben. Amint jobban belekóstoltak, ízlelgették fűszerét, hamar megszokták. Nincs mese, a ma pedagógusának tudomásul kell vennie oktatástechnikára szükség van. Utóbb előfordult, valamilyen évfolyam egyharmada választotta speciálkollégiumának. Elsősorban a tk-n, a kémia—fizika, a matematika—fizika és a biológia—kémia szakon, vagyis a kísérletező tantárgyak körében népszerű: a bölcsészek igényel mondjuk a diaképes illusztrációval szemben, amint föl-támadtak, mindjárt meg is nőtek. Tény, a központ létrehozásával indult meg intézményesen az egyetlen audio-vizuális kultúrájának fejlesztése.

— Hanem az ifjú pedagógusokra, kikerülve a gyakorló iskolák kacsalábon forgó váraiból, a kétszerkettő jószágával hull az élet realitása. Nemigen hiszem, más iskolák egyhamar utoléri e tekintetben a ságváriakat.

— A visszajelzések általában két végletre szorítottak. Az egyik szerint olyan szegényes viszonyok közé kerülnek az ifjú pedagógusok, hogy kár volt elkábulniuk; a másik meg azért pöröl, miert nem az iskolák felszereltségének átlagszínvonalához igazítjuk a képzést. Gondolom, akiben csak egyszer sikerült igényt ébreszteni, a tanár, majd magát, hogy közvetlen környezetét e szerint alakítsa. S most jut eszembe például a kollégiumi élet monotonitása, amit szintén oktatástechnikai eszközökkel oldhatnánk föl.

— De milyen szemmel nézik a tanárok, hogy készült dobnak a hagyományos pedagógiai munkának?

— Érdekes, az idősebbek természetesebbnek veszik, mint a fiatalok. Aztán akadnak olyanok, akiknek miután kimaradt az életéből, úgy tanítanak, ahogyan hajdanán őket tanították. Pedig a tanári képességek is fejleszthetőek.

Szeretnék megérni, egyetlen jelölt se végezzen az egyetemen anélkül, hogy képmagnófolvétel készüljön valamely órájáról, s azt megnevezve, kontrollálhassa önmagát. Amint így történik ez például Szombathelyen. És persze terveik akadnak jócskán. Melyekhez bizakodásra ad okot, hogy az egyetem állami és gazdasági vezetésétől messzemenően támogatást élveznek.

— Lekopogom — mondja és csinálja dr. Kovács László —, soha rosszabbat...
Nikolényi István

Békekonzferencia
Budapestben

A fegyverkezési verseny új szakasza és a békekutatás feladatai címmel, nemzetközi kerekasztal-konferenciát rendez a Magyar Tudományos Akadémia Intézetközi Békekutató Központja, a bécsi Nemzetközi Béke Intézetrel közösen. A június 13-án és 19-én Budapestben sorra kerülő tanácskozáson a hazai szakértők mellett várhatóan csehslavok, lengyel, NDK-beli, szovjet, valamint finn, francia, holland, norvég és NSZK-beli békekutatók vesznek részt.

Forintok —
munka nélkül

Jól jön a plusz pénz hónap végén, vagy akár hónap elején is. Egyre ökonómikusabb világunkban pedig bőví a lehetőségek köre, mert a szorgalom, vérmérséklet, szaktudás alapján többen képesek arra, hogy megnövekedett igényeikhez mérten a jobb megélhetéshez szükséges pénzt megszerezzék. Természetesen értéktérítő többletmunkával, s nem úgy, mint ennek az írásnak hősei, akik — ahogy belvárosiasan szokták mondani — „csak lenyúlnak néhány rongyosert” minden fáradság nélkül. Teszik ezt, mint annak a nyersanyagelosztó üzem főmérnökének felesége, aki tizenöt helyről kaszírozta be havonta „gazdasági tanácsadó” címen az ezer forintokat, hogy kedves férje ne éljen vissza a gazdasági „erőfölényével”.

1.

Szeretném mindjárt leszögezni, hogy nem vagyok irigy azokra, kiknek vastagabb a pénztárcájuk, tudva, hogy jobban megdolgoznak a guruló forintokért, többet tesznek mint én, vagy a szomszéd. Am nem lehet elsiklani a jövedelemosztást torzító jelenségek fölött, ami rontja a közérzetet, zavarja az értékviszonyokat, elkedvetleníti a becsületesebb dolgozókat. Társadalmunk sem nagyvonalúan kegyes hozzájuk, — mért is lenne az —, és ez a szigorúság kiderül a PM Bevételi Főigazgatóság országos vizsgálatából, amelynek tapasztalatai figyelemre méltóak és tanulságosak.

Sajnos, a bőség zavara miatt nehéz elkezdni a terepszemlét. Az ellenőrzés Miskolctól Győrig, Budapesttől Szegedig kiterjedt 180 gazdálkodó egységre. Ez a gyűjtőnév magába foglalja az ipari üzemet, a mezőgazdasági termelőszövetkezetet, a szolgáltató vállalatot, az építő szövetkezetet... Széles körű volt tehát a terepszemle és kétharmaduk a megmérettetés során könnyűnek találtatott. Sajnos, a pénzügyi szabálytalanságok nem az egyszeri tévedés szüleit, hanem a szándékosság, a hanyag, felelőtlen magatartás és az elvtelen személyi összefonódás számlájára írhatóak. Az is bebizonyosodott, még mindig nem elég szigorú a társadalmi tulajdon védelme és a szabályszerű gazdálkodás egyes helyeken hiányzik. Például kitűnő alkalom nyílik munka nélkül plusz pénzhez jutni a selejtezéseknél. Hozzáteszem — nem akármilyen selejtezésről van szó. A vizsgálat feltárta, néhol gyakorlattá vált, kislejtetik a jót is — a számszámítól kezdve a munkagépig — utána azt

olcsón visszavásárolják. A használható alkatrészt, ha nem veszik készletbe és papír nélkül eltüntetik, illetve hulladékvas címen leírják, akkor valaki biztos hasznát húz ezen a bolton. Sűrűn előfordul, hogy felveszik a vállalatot az előleget — nem száz forintokat — és évekig nem adják vissza, kamat nélkül használják a tízezreket. A jövedelemtorzító jelenségekhez sorolható, amikor lakásépítéshez úgy adnak kölcsönt, hogy az a vállalati szabályzat szerint kizárt dolog lenne. Többször találkoztak azzal a jelenséggel is, a különböző címen folyósítható összegeket nem rendeltetésszerűen használják fel. Például állattartásra kapott olyan személy is pénz, akinek sem csirke, sem disznóval nem volt az udvarában.

A benzinjegyek megszüntetése után hinni lehetett, mindenféle visszaélést felszámoltak. Am gépjármű ügyben továbbra sem rendezettek a viszonyok. Bár lehetetlenné vált, hogy a benzinkutasok a gépkocsivezettekkel csenszeljenek, mégis visszaélnak az „újabb jogosítványokkal”. Mert felveszik a gépkocsi átalányt akkor is, ha vállalati autóval utaznak. Az átalányok összege pedig nem munkáért, hanem a beosztással függ össze. Magasabb hivatali székhöz nagyobb átalány dukál. Hasznos javaslat; mindenütt szabályozni kellene, milyen munkakörhöz hány kilométer jár, és az átalány összegét is ily módon lehetne meghatározni.

2.

Régi nóta és nem most fedezték fel, mellékállás, másodállás fiktív munkája mögött valódi a jövedelem. Legbiztosabb munka nélküli pénzforrás, amikor a gazdasági monopolhelyzettel, erőfölénnyel élnek vissza. Amikor azt mondja a kivitelező vállalat főmérnöke a lakásépítő szövetkezet vezetőjének: „ha azt akarják, határidőre elkészüljön a ház, akkor mellékállásban művezetem a építkezést.” Így simán lehet, minden fáradság nélkül, ezreket zsebre vágni. Persze úgy is, ha a mellékfoglalkozásos szerződésnél nem határozzák meg a feladatot, s ekkor a munkát sem lehet megkövetelni. Búvós körhöz tartozik, ha nagyvonalú az anyagszámlálás, valaki néhány forintot mindig keres a fegyelmetlenségben. Márpedig a vizsgálat tapasztalatai szerint az anyagszükségletet nem mindig határozzák meg pontosan és tételesen.

A „leleményesség” kimeríthetetlen, ezért hosszan

idézhethetünk, ki hogyan tudott kisebb-nagyobb összeget keresni munka nélkül. Az olvasó leginkább arra kíváncsi, mit lehet zsebre vágni a lezsérség árán. Egy szélsőséges eset: okleveles könyvvizsgáló szövetkezeteknek működési szabályzatot készített, természetesen rendelkezésre, de nem is ez volt a baj. A paragrafusokat nem a sajátos helyzetre, szükségletre szerkesztette, hanem az első példányt sokszorosította. Működésének gyűmölése 700 ezer forint. Nos, ekkora haszonnal azért nem találkoztak mindenütt az ellenőrök, de szép summa — milliók nagyságrendű — kerelkedhetne, ha összeadnánk a munka nélkül szerzett pénzeket. Azon felül, hogy mint a mesében, a bűnösök megkapják méltó büntetésüket, más haszna is volt ennek a széles körű vizsgálatnak.

3.

A jövedelemtorzító jelenségek azért is figyelemre méltóak, mert megkerülők a bér- és jövedelem szabályozás rendszerét. A szabálytalanságok bizonyítják, tovább lehet szigorítani — helyenként — a gazdálkodás felélelt. Jelentősek még a tartalmak, mert a munka nélkül szerzett jövedelmeket nem a veszteséges forrás számlájára írják, pedig ott kellene nyilvántartani.

Igy hát kérdezhetjük, ennyire gazdagok vagyunk? Halász Miklós

Energiatakarékos fűtés — háztájiban

Az olaj árának emelkedése hátrányosan érintette azokat a kistermelőket, akik csirkét hizlalnak, illetve főllá alatt természetesen kertészeti növényeket. A megnövekedett fűtési költségek csökkentették a bevételeket. A kiesés ellensúlyozására a MEM és az Ipari Minisztérium együttes pályázatot írt ki olcsó, könnyen kezelhető, új típusú kazánok szerkesztésére, illetve gyártására. Ezeket a kisebb teljesítményű hőfejlesztőket a mezőgazdasági kistermelőknél szánják. A készülékeket már nem olajjal fűtik, hanem szilárd tüőanyaggal, és lényeges az is, hogy vegyes tüzelést alkalmazhatnak a tulajdonosok. A kazánban elégethetik majd a mezőgazdasági hulladékokat, erdészeti melléktermékeket és minden éghető anyagot, amellyel viszonylag olcsón tarthatják az előirt hőmérsékleten a fólia sátrat vagy a csirkeólat.

A mezőgazdasági nagyüzemekben már húsz helyen alkalmaznak új tüzelőberendezéseket; a készülékeket olaj helyett gazdasági hulladékokkal üzemeltetik. A tapasztalatok biztatóak. Gondot okoz azonban, hogy ezek a készülékek túlságosan drágák. A MEM adatai szerint az olajtüzelésű mezőgazdasági szárítóberendezés beruházási költsége — az olajfűtéssel együtt — mintegy négy millió forint. Amennyiben az olajtüzelést kikiktatják és egyéb fűtőanyaggal hevítik fel a szárítót, úgy pótlólagos beruházásra van szükség, s ennek költsége meghaladja a 10 millió forintot is. A 30 százalékos állami támogatást is figyelembe véve, a gazdaságokat a beruházási költség egyelőre túlságosan megterhel, ezért lehetőleg olcsóbb és egyszerűbben működő kazánokat keresnek.

A takarékosági intézkedések nyomán a mezőgazdaságban — a növekvő termelés mellett is csökken az energiafelhasználás. Előzetes adatok szerint az elmúlt évben a mezőgazdaság hozzávetőleg 2 százalékkal kevesebb energiát használt fel, mint egy évvel korábban. Azt megelőzően egy év alatt 3 százalékos volt a fogyasztáscsökkenés. A kistermelőket ezekben az ösztéztésekben még nem szerepelnek, hiszen a háztartási olajat használták korábban, ahhoz pedig viszonylag olcsón jutottak hozzá. Az ár-emelkedés után ezért van szükség a kistermelők új-szerű fűtésberendezéseinek biztosítására, mert például a hazai baromfitermelésnek hozzávetőleg 40 százalékát adják, és jelentős mértékben vállalnak részt a kereszti primőrök előállításában.